

I. N. 7.
DISSERTATIO MEDICA,
DE

5570
124
BS

MELÖE
VESICATORIO,

QUAM
CONS. NOBIL. ET EXPER. FACULT. MED.
IN ILLUSTR. ATHEN. UPSALIENSI,
PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO ET EXPERIENTISSIMO,

D. NO DOCT. CAROLO
LINNÆO,

EQVITE AURATO DE STELLA POLARI,
S:Æ R:Æ M:TIS ARCHIATRO,
MEDIC. ET BOTAN. PROFESSORE REG. ET, ORD.
ACADEM. SCIENT. UPSAL. HOLMIENS. PETROPOL.
BEROL. IMP. NAT. CUR. LONDIN. MONSPEL.
TOLOS. ET FLORENT. SOCIO,
PUBLICO EXAMINI MODESTE SUBMITTIT,
CANUTUS AUG. LENÆUS,

FEMTLANDUS.
IN AUD. CAR. MAJ. AD DIEM XX. DEC.
ANNI MDCCLXII.
H. A. M. S.

UPSALIÆ.

Nobilissime atque Celeberrime Secretarie
Regiæ Scient. Academiæ Holmensis
Nec Non
Eques Aurate De Stella POLARI,

D:NE PETRE
WARGENTIN.

Avuncule Honoratissime,

Ne mireris, Honoratissime Avuncule, me in
N. conspectum Tuum jam prodire. Graves certe
subsunt causæ. Prodeo, inquam, non quasi bene,
hoc tenui meletemate, de Te mereri videar: non
quia mos est receptus jam dudum usu qui inva-
luit majorum. Veneratio, qua Te amplector, tan-
ta, quanta esse solet, dum maxima, non adeo ar-
ctis continetur limitibus. Verum enim vero, a-
nimus effuso exsultat gaudio quod, in præsentî,
qualemcumque nactus sit occasionem semet pa-
lam, hoc est, longe deditissimum gratissimumque
declarandi. Adsit Tibi Deus faxitque, ut prospe-
re omnia Tua succedant: faxit, non nisi satur an-
nis honoribusque, e vita discedas. Permanurus

Honoratiss. Nominis TUI

cultor & cliens humillimus
CANUTUS AUG. LENÆUS.

Experientissime Medicinæ Doctor & Chirurg. Professor,
Celeberrime Chirurge Primarie Nosodochii Holmenf.
Legionisque Vexilli Equestris, Academiæ Reg. Scient.
Holm. & Academiæ Reg. Chirurg. Paris. Coll.
Med. Regii Holmenf. Nec Non Societ.
Chirurgiæ Holmenf.

SOCIE,

D:NE OLAVE
ACREL,

L imina Tua vix, aut ne vix quidem, salutare au-
derem, nisi animum adderet, quo me semper
excepisti, favor plane singularis. Quoties ille mihi
succurrit, succurrit autem semper, haud exigua me
adficit sollicitudo, quod parum meritis in me Tuis
respondere potuerim. Utinam venerationem, qua
Te prosequor, longe maximam, verbis sat dignis
publice testificari possem! Immortales Tibi habeo
gratias, & habebo, dum vivam; referre enim ne-
queo. Usque adeo, Experientissime Domine Doctor,
in ære sum Tuo. Summum implorare Numen,
nunquam intermittam, velit omnia Tibi largiri ex-
optata, ut diu felix, Patriæ decus, vivas, floreas.
Futurus, dum vixero,
Celeberrimi Nomins TUI

cultor & cliens humillimus
CANUTUS AUG. LENÆUS.

Regements Fältskåren,
Ädel och Högaktad

HERR AUGUSTIN
LENÆUS

Och
Dygådla Fru,

FRU ANNA
HAGSTRÖM,

Mine Huldaste Föräldrar.

Jag kan icke uttrycka den glädje, med hvilken jag emottager et så önskad tillfälle, men jag finner likväl alt för inskränkt ämne, at afbörd mig en af mina Kärafte skyldigheter. Thet är at för allmänhetens ögon å daga lägga den ouphörliga vördnad och Tacksamhet, jag är mina Föräldrar skyldig för så otaliga välgjörningar, så ogemäna prof af de smaste huldheter, som jag från vaggan haft lyckan och förmån af mina Föräldrar upbära. Ach! om pennan vor skickelig at göra hjertat den tjenst, som det vid detta tillfället önskar sig. Ach! om de vördnads och ärkänfams rörelser, jag i mit innersta känner för mina Föräldrar, kunde allenast med allerminsta delen af deras liflighet afskilldras. Med hvad nöje upfatte jag icke då desse rader, och med hvad hopp, at de visseligen skulle röra och behaga mina Föräldrar? Mina Föräldrar häppas jag ej anser gåfvan för den, som alt kunde vedergålla, utan hjertat med hvilket jag gifver den lifsom härstyande af ett rätt sonligt, vördnadsfullt och ärkänfsamt sinne; hvars önskan är att länge se Sina Föräldrars höga ålder af den Högsta välsignas med hälsa, ro och välgång, då får jag och länge med sonlig vördnad lefva

Mina Huldaste Föräldrars,

lydige son.
KNUT AUG. LENÆUS.

A rei Ω.

Dum anxius hærerem, quodnam argumen-
tum, in tanta Morborum & Medica-
mentorum varietate, speciminis Aca-
demici loco publici juris facerem;
dubitanti mihi illico occurrebant Cantharides.
Haud equidem diffiteor, hocce argumentum, velut
alia, quæ ad scientiam Medicam spectant, adeo ab-
undanter, magnorum virorum opera, multis volu-
minibus, jam diu illustratum esse, ut ne tempus
quidem ac vires ad ea perlegenda atque recensenda
sufficerent; quæ quamvis uberius tractationis an-
sam nobis præberent, curta tamen domi suppellex
longiorem rei propositæ explanationem prohibet. I-
taque, quam fieri potest, brevissime opinionem me-
am hac de re sistere animus est, ea minime spe,
fore, ut rei aliquid novi addam, vel dignitatem illi-
us proprio Marte augeam, sed ut sententiæ oppu-
gnato-

A

gnato-

gnatoribus argumentum, ad Materiam Medicam pertinens, adferam.

Præfens qualiscunque opella in tria Capita commode dividi potest, dum *Cantharides*, 1:mo ut *simplices*, 2:o ut *præparatas*, 3:o quem effectum & usum præstent, paucis considerabimus.

Cap. I. DIAGNOSIS.

Cantharides, in foro medico, quarum usus vulgaris atque communis est, ejusdem semper, per Europam, speciei ac nominis sunt. *Cantharides* sunt *insecta coleoptrata*, Antennis *filiformibus*, simulque *moniliformibus*; Thorace *subrotundo*; Capite *gibbo*, *inflexo*; Elytris *flexilibus*; Corpore *viridi-sericeo*. Insectis, hocce seculo, in ordinem systematicum redactis, atque Coleoptratis ab aliis distinctis, imprimis in his observabatur, *Elytra* esse *flexilia* instar pellis, cum tamen Elytra aliorum plerumque essent rigida & flexione fragilia; quam ob causam quoque Historiæ Naturalis cultores existimabant, omnia insecta coleoptrata, Elytra flexilia habentia, ejusdem esse generis & his igitur cunctis nomen *Cantharidum* tribuebant; sed postea, dum in eo res vertebatur, ut insecta accuratiori subjicerentur examini, eorumque Antennæ votum decisivum generum coleoptratorum habere perciperentur, hocce genus in duas partes est divisum, nempe 1:mo in ea, quæ habebant *antennas setaceas*, cum *thorace planiusculo*. 2:do in ea, quæ *antennis* pollebant *moniliformibus*, cum *thorace teretiusculo* seu *rotundato*. Eo modo, duobus generibus distinctis, ad ipsius naturæ ductum & eorum structuram, necessum quoque ducebatur, cuilibet generi nomina addere diversa.

Priori generi nomen Cantharidis retinere concessum est, quoniam plures comprehendebat species, & minori immutatione indigebat; posterius vero conjunctum cum genere alio, antea stabilito, *Meloë* est dictum, quod nomen a Paracelso sumtum hic quoque recipere necessum habebant. Hanc ob causam Cantharides nostræ ad id genus non pertinent, quod a Zoologis nominatur Cantharis, sed Meloë.

Genus Meloës sequentibus Characteribus definitur.

Antenne moniliformes, articulo ultimo ovato.

Thorax subrotundus.

Elytra mollia s. flexilia.

Caput inflexum, gibbum.

SPECIES, in omni materia medica, distincte proponi debent, quare necessum duco, divisionem etiam Meloës observari, qui quoque commode in duas phalanges primarias distingvi potest, nempe, in earum Meloës species, quæ habent: 1:0 *Elytra abbreviata* absque subjacentibus aliis; 2:0 in eas, quibus sunt *Elytra longitudine abdominis* cum subjacentibus aliis: ad has pertinent Cantharides nostræ officinarum; ad illas vero Scarabæus Majalis seu Scarabæus Unctuosus, vel Pro-Scarabæus, in Pharmacopoliis olim dictus, cujus usus hodie apud Medicos fere in desuetudinem venit, forsitan eam ob causam, quod Medicis vera ejus vis & efficacia ignota fuerit; quam haud facile perspicere poterunt, quamdiu eum, vinculis propinquitatis, Cantharidibus nostris conjunctum esse, nesciebant.

Species, quæ vesicatorium habent effectum, ad quem a Medicis usurpantur, sunt variæ, licet Medici hucusque una solummodo specie per totam Europam sint usi, quam huic loco subjiciendam esse necessum duco, ut Medicus Pharmacopoliis carens, aliis, si forte facilius obtineri queunt, inservire possit.

imo. MELÖE. vesicatorius *alatus viridissimus nitens, antennis nigris.* Syst. nat. I. p. 419. Faun. suec. 2. n. 827. Sultz. inf. t. 7. f. 55. bona.

Cantharis officinarum *It. Scan. 186. Raj. inf. 101. Mouff. inf. 144. Aldr. inf. 276. Jonst. inf. t. 7.*

Cantharis caruleo-viridis, thorace teretiusculo. *Mat. Med. 2. p. 328.*

Habitat in Europa.

Hæ Cantharides Officinales nostrates sunt, quas Pharmacopæi plerumque a Belgis emunt, & hi ab aliis regionibus adspportant! *Langius Oper. med. I. p. 430. dicit, eas per Germaniam colligi & deinde transportari in Hollandiam & Hispaniam.*

Olim ex Hispania eas solummodo sumimus, unde quoque, quæ, nostris temporibus, in Officinis referantur, dicuntur Muscæ Hispaniæ, *Spanska flugor*; sed abunde satis occurrunt per totam Europam, in locis, quæ, respectu ad Sveciam habito, meridiem spectant, ex. gr. in *Hispania, Gallia, Germania, &c.* Quid, quod, D. Præses in *Scania* quoque eas copiose juxta *Malmögi-am, Trelleburgum & Ystadium* atque finitima loca reperit, ubi sustentantur foliis *Ligustri vulgaris, Syringæ vulgaris, Loniceræ Xylosteonis, Loniceræ Caprifolii, Sambuci nigri, Fraxini excelsioris*, (non vero in *Orno* reservata *Cicadis*), *Populi nigri & albi, Bignonie Catalpæ*; tamen imprimis ac plerumque *Ligustri* folia in margine rodunt, ita ut arte vel natura quasi serrata videantur, ut quoque, solum e foliis ejusdem fruticis statim dijudicare possimus, an in loco obvio reperiantur: raro autem tempore meridiano in ramis fruticum commorantur, sed tum ad inferiores terræ latebras se conferunt. Quum igitur Patria nostra sufficientem earum copiam ferat, non necessum erit, ex aliis regionibus eas accersere, cum sufficiens quantitas intra Patriam occurrat, & si non suffice-

ret, in aliis locis plantari & multiplicari possent. **Peraeta** Metamorphosi brevi tempore & vix ultra mensem Junii vigent, sed sensim pereunt & evanescunt, unde & Auctores, qui viderunt eas celeriter præsentes, magna cum multitudine, in arbutis se sistere, crediderunt, hæc insecta esse migratoria, originem e terris australibus deducunt, & summa deinde celeritate ad septentrionem advolantia. Insectum esse inquit nonnulli, *quod aestivo tempore turmatim accedit, & vix mora trium vel quatuor dierum apud nos facta, iterum abit, nec apud nos nidulatur vel ova ponit.* Et alibi: *Tametsi vero nostris in oris subinde largam earum copiam videas, adventus tamen & discessus brevi dirimuntur spatio, nimirum alimento deficiente avolant alio, ita ut vix per quatrimum uno in loco subsistunt, sed uti turmatim accedant, ita, agmine facto, rursus abeunt, & sine dubio loca calidiora, utpote Siciliam, Italiam ac Hispaniam petunt.* Hinc fit, ut his nostris in regionibus, etiam si coire videantur, ova tamen non ponunt, nec pullos excludunt, qui videantur, sed omnes ejusdem magnitudinis, qua adultiores gaudent, conspiciuntur. Hoc autem ab indole hujus insecti longe alienum est, quod, omnium tardissime jactando alas, sese in altum tollat; quare & dum arbor feritur, in qua sedem suam habet, illico terram petit & vix ac ne vix quidem, e loco se movet, dum facile, nullam opem fugam quærens, carpi possit. Occasionem vero huic opinioni vel ipsa dederunt Cantharides, quæ, brevissimo tempore, post peraetam Metamorphosin, vigent & brevi quasi evanescunt, unde rerum ignari illas migratorias judicaverunt.

DESCRPTIO harum Officinalium Cantharidum hæc est: *Corpus* Oblongum, subcylindricum, viridi-fericeum. *Antennæ* corpore paulo breviores, filiformes, nigrae, articulis undecim subclavatis. *Caput* inflexum, subpubescens, punctis excavatis adpersum. *Os* labio emar-

marginato: Mandibulæ duæ, nigræ, vix labio longiores. Palpi quatuor, quorum duo majores viridifereci; duo breviores nigri. Thorax pubescens, linea longitudinali concava, lateribus superficie inæquali. Elytra longitudine abdominis, costis duabus longitudinalibus obsoletis, superficie punctis vix conspicuis concavis undique tecta, margine exteriori patulo. Alæ nigricantes. Pectus pubescens. Abdomen minus pubescens. Pedum ungues nigricantes. Larvas vel Pupas non vidimus.

2:do. MELÖE *Schæfferi*, facie & colore ad præcedentem accedit, ita tamen, ut distingvatur magnitudine triplo minore, sed imprimis antennis adeo singularibus, ut a reliquis omnibus differat & paucis vix describi possit.

3:tio. MELÖE *bimaculatus* alatus niger, coleopteris luteis: maculis duabus nigris posticis. *Faun. Svec. n. 828.*

Hæ Species, Upsaliæ & in Fennonia, mature, mense regelationis & germinationis, reperiuntur, & nullum est dubium, quin eadem vi polleant cum antecedente. Nescio, qua se herba alant, nam hic in fossis arenariis interdum occurrunt, quo remigio alarum se contulerunt, sed propter innatam suam inertiam inde fugere non valuerunt.

4:to. MELÖE *Cichorii* alatus niger, thorace hirsuto, elytris fasciis tribus flavis. *Syst. nat. I. p. 419. Amén. acad. 5. t. 3. f. 188.*

Chrysomela Cichorii. Hasselq. It. 410. n. 101.

Cantharis fasciata. Imperat. nat. 901. f. 1.

Hoc insectum non solum in toto Oriente, sed etiam in China & finitimis regnis reperitur.

Dioscorides Lib. 2. cap. 54. de suis Cantbaridibus dicit, potentissimas esse variegatas luteis lineis, quas in pennis, (Elytris) transversas habent, promissoque corpore crasso & præpingvi.

Plinius Lib. XXXIX. cap. 4. iisdem verbis fere utitur: potentissima inter omnes variae luteis lineis, quasi pennas transversas habent, multum pingves.

Imperatus, qui primus descriptionem hujus speciei reliquit, hunc Meloën Cichorii veram *Cantharidem Dioscoridis* & veterum statuit; quod facile largimur, quum hoc variis argumentis, facile demonstratur. 1:mo. Ex descriptione Hasselquistii sciamus Meloën Cichorii in toto oriente vulgarem esse. 2:do Ex ipsis proprietatibus, viribus & effectibus generi propriis, ad quod spectat. 3:tio Ex loco, quod in agris eum degere asserit; victitat enim Cichorio, quod vulgariter in marginibus arborum crescit. 4:to Ex fasciis seu latis transversisque lineis Elytrorum huic propriis. 5:to Ex eo, quod etiamnum hic hodie apud Chineses officinalis sit. Ante aliquot annos a N. J. Fothergill. M. D. integrum Pharmacopolium Chinesium reportavit D. D. Præses, in quo etiam unam scatulam hoc repletam inveniebat: adeo ut Chinesibus præsentis ævo, hanc Dioscoridis Cantharidem usui esse, haud falso arguimur. Alias species, ut minus cognitæ, parvas & usui Medico insufficientes prætereo.

Cap. II. PRÆPARATIO.

Ex datis sequitur, duas imprimis species Cantharidum, *Meloën vesicatorium* scilicet & *Meloën Cichorii* pro usu medico receptas esse, quarum prior in Europa frequentissimus officinis Europæorum sufficiat; posterior vero seu Meloë Cichorii, Cantharis veterum & Dioscoridis relinquatur gentibus orientalibus, apud quas vulgatissima.

Cantharides ab antiquissimis retro ævis Medicis pro usu vesicatorio innotuisse, dubium esse nequit, cum ipse Hippocrates eas usurpaverit; adeoque quod usus earum originem suam apud Arabes habuerit, uti Baglivius contendit, prorsus alienum nobis videtur. Mo-

Modus Cantharides colligendi perfacilis est, si enim linteum super terram explicetur sub arbore, ubi reperiantur & baculo leviter ramos percutamus, omnes decidunt supra linteum & facile colliguntur. Sic lectæ citissime exsiccentur in fumo vel in olla supra ignem, ut mox pereant, vel etiam prout Dioscorides tradit, *quod facile, vase non picato, condantur & raro mundoque linteo, obligato ore & deorsum converso, suspendantur super aceti ferventis, quam acerrimi, halitum, donec aestu exanimentur, postea linteo transfixa reponantur.* Perinde vero est, quomodo interficiantur & siccentur fumo, seu quavis alia faciliore methodo.

Veterum plurimi jubent rejicere Caput, Elytra & Pedes, solumque Corpus retinere pro usu Medico; sed hoc supervacaneum esse ducimus, cum omnes earum partes eadem gaudent vi, adeoque & integræ, prout apud nostrates in Pharmacopœis occurrunt, servari possunt.

PRÆPARATA Cantharidum in Officinis nostris communiter tria occurrunt.

1:mo *Pulvis*, circa quem observandum, quod, qui eas in pulverem redigit, sedulo caveat, ne pulvis in fauces evolet & excitet faucium inflammationes aut Hæmoptysin; quod neque pulverem nudis manibus vel digitis nimis verset, quia pulvis facile inhæret Epidermidi & vesicas exitat.

2:do *Essentia* Cantharidum sequenti modo præparatur.

Pharmacop. Londinensis formula;

Rec. *Cantarid. pulverizat.* Drach. duas.

Coccionell. Unciam semis.

Spirit. Vinos. tenuior. Libram semis.

Digere & cola per chartam.

BARTHO.

BARTHOLINI Th. formula.

Rec. *Pulveris Cantharid.* Scrup. unum.

Vini Rhenan. Uncias quatuor.

M. stent per aliquot dies, filtrentur per bibulam Dr.
dosis cochlear 1. in vini Cochlear. 7. pro vehiculo.

3:tio *Emplastrum vesicatorium* secundum Pharmacopœam Wurtenbergensem ita præparatur:

Rec. *Pulveris Cantharid.* Uncias quatuor.

Cera flavæ Uncias decem.

Terebinth. venet.

Olei. rosar. $\overline{a a}$ Uncias binas cum semis:

Campboræ drachmas tres.

M. f. Empl. extendendum supra olivam, ad justam determinandamque latitudinem.

Quod si vero in votis sit, ut hocce emplastrum fortius operetur, aliquid pulveris cantharidum superficiei Emplastri extensi inspergimus, nec non partem corporis ante applicationem aceto inungimus, ut promptius vim suam vesicatoriam exferat; quamvis plurimi statuunt vim Cantharidum ab acidis potius infringi, quam augeri. Ceterum, qui ruri degunt, possunt pulverem Cantharidum miscere cum miva aut fermento panis acidi & nudo corpori applicare.

LOCA corporis, quibus applicari debeant, sunt partes teneriores: 1:mo *Nucha* seu *Cervix*. 2:do *Pone Aures*. 3:tio *Brachii* musculosa supra carpum. 4:to *Crura* quatuor digitos supra malleolum. 5:to *Caput*, abradis capillis. MODUS applicandi hic est: 1. Abluitur locus aceto, postquam crines, si adsunt, scalpello ablati sunt. 2. Applicatur Emplastrum Vesicatorium vel pulvis Cantharidum cum fermento panis in formam Emplastri redacto. 3. Munitur Emplastro glutinante, splenis & fascia. 4. quando, post decem circiter horas, vesica ferro turgida conspicitur, Chirurgus forcipe illam fauciet.

B

ut

ut serofus hamor exeat. 5. Quando folia Brassicæ ad manus sunt, ulcerata pars aperta per ea vel alia fervatur. 6. Chirurghi autem plerumque imponunt Empl. de sperm. Ceti, Empl sperm. Ranar. de Minio, Cerussæ vel aliud quodcunque. 7. si scopus Medicis sit, ut ulcerata pars diutius aperta servetur, aliquantum pulveris Cantharidum ulceri inspergunt, unde fluxus feri diutius continuatur. 8. Si vero ulcus inde malignam induat naturam, Melle Rosaceo illinendum.

Cap. III. VIRES.

Plura sunt insecta, quæ, more Cantharidum acrioribus spiculis seu particulis scatent, ex. gr. Onisci, Coccionellæ, Grylli, Larvæ Phalænarum, &c. Dum Listerus aliquando pyxides aliquot repurgaret, in quibus Larvæ Phalænarum in perfectam abierant Metamorphosin, & pulverem ex his relictum flatu dispergeret, evolabat pulvis in ejus faciem, quæ inde tota in pustulas elevabatur; certo indicio, pilos lanamque quarundam Phalænarum non minus vesicatoria scaterere qualitate, quam ipsæ Cantharides. Immo *Meriana* aliique Surinamum petentes, narrant, speciem Larvarum Lepidopterarum hirtarum ibi reperiri, quas tangere nudis manibus, sine periculo inflammationis, nemo audet.

Qua ratione hæc acres Cantharidum particule vim suam exferant, unde tantam obtinuerunt famam, æque nobis est ignotum, ac, cur succus Euphorbiæ, eodem modo ac eæ, pustulas operetur. Interea, per quotidianam infallibilemque experientiam certissimi sumus, Cantharidum vim esse vesicatoriam, easque, haud aliter ac subtilissimas, novaculas, corporis solidas partes diffecare, fibras rodere, & vasa Lymphatica perterebrare, adeoque ubicunque aditus datur inflammationes excitare; quare etiam unum hoc Medicamentum inter heroica & violenta reponendum, nec sine summa cautione interne propinandum est.

USUS Cantharidum duplex est, internus & externus.

INTERNUS usus, qui apud veteres magis receptus fuit, a recentioribus Medicis plerumque rejicitur, quoniam fidem nunquam habere potuerunt medicamento ejusdem indolis, ut omnes partes, quas attingit, dissecet, præterquam quod a paucis in *Hydrope* desperata adhibeantur Cantharides, dum, haud aliter ac interna Paracentesis, vasa Lymphatica dissolvunt & apertam viam sero per alvum vesicamve reddunt; quare etiam ab Hoffmanno tom 3. p. 541. inter specifica in *Hydrope* numerantur, præsertim ob vim earum summam in pellenda urina seu aqua Hydropicorum. Ex observationibus autem *Listeri* evidenter constat, ejusmodi corrosiva potius palliativa dicenda, quam vera & genuina medicamenta; quamobrem etiam agri quibus Essentiam Cantharidum propinavit, initio quidem ab his malis æque ac paracentesi externa non nihil levati fuere; brevi tamen omnes inevitabili fato occubuerunt. Dum interne præscribuntur, omnibus observationibus constat, eas imprimis aggredi vias urinarias, quare etiam inter primaria habitæ sunt *diuretica*, eamque ob causam, a veteribus in *Ischuria* seu omnimoda urinæ suppressione, tanquam duro cuneo in duro ligno adhibitæ fuerunt; cum aliis diureticis, in Gonorrhæis, ad expurgandum virus siphiliticum, sæpe insignem effectum præstantes.

Medicamenta, quæ excitant & urgent sanguinem ad renes, plerumque etiam genitalia, per vasa Emulgentia petunt, quæ originem suam prope renes habent; quare etiam Cantharides pro valido *Aphrodisiaco* a veteribus habitæ sunt, sed ob noxam quam adferunt, unanimiter hodie apud sapientiores Medicos in hunc plane usum exulant. Medicinæ studiosus Upsaliensis Holmiam accedens a viro quodam, Holmiæ habitante, rogatus fuit, ut Electuarium gustaret sibi præscriptum tanquam egregium

Aphrodisiacum, cujus dosis magnitudinem æquaret glandis; hic nescius isti Electuario inesse Cantharides, duplam assumpsit dosin. Ex templo profectus Upsaliam, in itinere, sine omni tentigine libidinosa, horrenda stranguria una cum Hæmaturia correptus est, tantaque vis morbi erat, ut nisi in proximo diversorio obtinuisset & ingurgitasset maximam copiam lactis calentis, & dein Upsaliæ redditus infusum Radicis Althææ haussisset, facile de eo actum fuisset.

Debitam circumspeditionem, circa internum ejus usum, vix, ac ne vix quidem adhibere possumus vel accuratissime dosin observantes, ideoque nulli Cantharidum internum usum valde svademus; sed potius nisi summa urgeat necessitas plane exulare jubemus.

EXTERNUS usus Cantharidum vero maxime proficius est. Pulvis inspersus mali moris ulcera mundificat, & pus promovet. Ulcera *Cacoëthica* ægerime, ut notissimum est, curantur, nisi prius vesicatorium, ex Cantharidibus confectum, applicetur, quod consumat putrida, ut ulcus purum obtineatur, unde facilius dein sanatur.

Revulsionis loco inservit, ut rubefaciens & demum exulcerans. Duæ namque regulæ in Medicina obtinent, quæ maximi sunt momenti, nempe 1. *Dolor dolorem trahit;* 2. *Duæ evacuationes simul stare nequeunt.* Duplici hinc scopo Cantharides applicantur, quod scilicet irritent, quodque evacuent. Quamobrem hæc usus frequentissimi sunt, nimirum, cum materiâ *Arthritica* est retrograda ad viscera nobiliora, ut ad Caput, Thoracem & Abdomen, quare etiam tunc pedibus sunt applicandæ, ut materia morbifica trahatur ad partes inferiores. Alteri scopo inserviunt Cantharides evacuando serum corruptum & stagnans, quemadmodum venæ sectione educitur ex inflammatis visceribus sanguis cor-

ruptus. Quando subito frigori aperti pori corporis calentis exponuntur, attrahitur & irruit atmosphaera frigida, unde serum corrumpitur, quod viciatum habet vim multiplicativam uti acidum lactis, unde *Catarrbus, Rheumatismus, Odontalgia, Otagia*, immo *Febres intermittentes & exacerbantes* derivantur. In hisce malis utramque saepe paginam absolvit vesicatoriam, quod educit corruptum serum ipsamque morbi causam tollit.

Applicatur interdum vesicatorium ipsi Thoraci in *Pleuritide*. Certe in *Pleuritide* spuria eximium est, cui sedes est in musculis intercostalibus, ut hac ratione per latus exulceratum serum corruptum seu crusta inflammatoria evacuetur, & inflammatio versus exteriora trahatur, ne ad interiores nobiliores se diffundat partes; praeterquam quod *Pleuriticorum* sputum mire sollicitat & promovet vesicatorium. *Soporosis* etiam inservit morbis, capiti impositum, abrasis pulis; ut serum extravasatum, vel copiosius si adsit, evacuetur. In *Delirio* frequenter adhibetur ad locum a Capite remotissimum applicandum, ut trahat impetum sanguinis ad partes a cerebro remotissimas. In *Pbrenitide* vero prestat illud capiti raso imponere, sed circumspecti Medici hic, si unquam alios, caute agunt, cum observarint vesicatoria copiosiora febrem saepe accendere & linguam sicciorem reddere, atque inde, agrum pejus adfici.

Baglivius gravissimus Medicinae Auctor in egregia sua *Dissertatione de usu & abusu vesicantium*, pulchre docet p. 592. §. II. in quibus morbis vesicatoria omnino exulare debent.

Qui graviter vulnerati Capite fuerunt, cum vomitu, defectu sensuum aliisque gravibus laesi cerebri symptomatibus, dum illis applicabantur vesicantia, nonnulli paulo post vehementissimis convulsionibus corripiebantur. Alii sudoribus frigidis, quibus superveniebat mors, paucis interjectis horis aut diebus,
labo-

laborabant; alii sequenti nocte moriebantur. Qui lue venerea semel laborarunt, ab adhibitis vesicantibus summopere laeduntur; in quocunque demum morbo adhibeantur; unde nonnisi in maximis sanguinis coagulationibus & morbis soporosis in talibus ægris præscribantur, haud tamen sine debita prudentia. In febris ardentibus & continuis, in quibus adest magna sanguinis agitatio & impetus. In tempestate anni calida & sicca, atque in ardentioribus pariter temperamentis, regionibus, victus generibus, ætate juvenili &c. In affectibus nervosis cum febre ad ardentem inclinante. In affectibus comatosi febrium, quæ accedunt ad ardentem. In Morbis pectoris spasmodicis, inflammatoriis, & a salino acri constitutione sanguinis productis, in omnibus, inquit, hisce casibus in pejus cessisse vesicantia, pluries observavimus.

Commendat quoque vesicatoria Baglivius in affectibus impetuosus & quidem modo derivandi, modo revellendi animo. Hujus generis sunt, *Dolorifici*, *Chronici*: in Capitis affectibus præcipue *Hemicranicis*, *Ophthalmicis* & *Odontalgicis* & tandem in *Artriticis* insultibus recentibus, præcipue quando congestio est seroso acris; magis autem sanguineis congestionibus Phlebotomiæ seu evacuationes sinceri sanguinis utiliores sunt.

Profunt etiam adversus *Lippitudinem*, præcipue illam, quam humidam vocant; adversus *Lethargum* & si inexpugnabilis dormiendi necessitas hominem urget.

Vesicatoria non operantur in partibus mortuis, sed eo ferocius aggrediuntur vivas; unde separatio vivæ a mortuâ parte per illa facile obtinetur.

Inter Stimulos, certe principem obtinere locum vesicantia, ac omnibus affectibus ante memoratis convenire, *Mechanici* uno omnes ore fatentur. Quamobrem plurimi morbi, vix ac ne vix quidem curantur, nisi adhibeantur vesicantia: in aliis contra in pejus abeunt, si imprudenter usurpantur.

Verbo. Conducunt vesicantia,

1. *Pulsui*, ubi *debilis* observatur.
2. *Expectorationem* Pleuriticorum promovent.
3. *Exanthematum* eruptionem augent.
4. *Arteriticis*, ubi materia est retrograda, conveniunt.
5. In *Rheumatismo*, *Catarrho*, *Gravedine*, *Coryza*, *Odontalgia*, *Otalgia*, febribus intermittentibus & exacerbantibus profunt
6. In *Amblyopia*, *Suffusione*, *Lippitudine*, *Ophthalmia*.
7. In *Tussi* cum sputo crasso copioso.
8. In *Apoplexia* & morbis Soporosis.
9. In *Asthmate* ex repulsa scabie.
10. In Convulsionibus sine febre & in Epilepsia juvant. Nocent vero imprimis sequentibus.
1. *Plethoricis*, *juvenibus* calidis, constitutione aëris calida, *Macilentis*.
2. *Siphiliticis* & iis, qui antea Siphilitide laborarunt.
3. *Febribus ardentibus* seu Phlogisticis & Phrenitidi.
4. *Gravidis*, *Calculosis*, *Menstruantibus*.
5. *Evacuatoriis* morbis.
6. *Convulsionibus*.

S. D. G.

Min VÄN;

*A*tt spanska flugan känna rått,
Och hennes kraft med fördel bruka,
Till önskad lindring för de siuka,
Ej sker, som mången tror, så lätt.

Erfarenhet din lärdom ökt,
Uti din konst du intet felar,
Din hand så väl, som flugan, helar,
Jag har det känt och sielf försökt.

En säker lön dig förestår,
På flit förtjenst och beder följa,
Sig måste afund modfäld dölja,
När dygden främst bland dessa går.

Far stilla fort till ärans högd,
Din vetenskap i gerning lyse,
Din omsorg andras välgång byse,
Den lyckan gör dig värdigt nögd.

P. E.

Feb. 38.